Št. 29. V Gorici, dné 19. julija 1895. Tečaj XXV.

„Soča“

izhaja vsak petek o poldne in velja s prilogo „Gospodarski List“ vred po pošti prejemana ali v Gorici na dom pošiljana:

vse leto . . . . . gld. 4·40,
pol leta . . . . . „ 2·20,
četrt leta . . . . . „ 1·10.

Za tuje dežele toliko več, kolikor je večja poštnina.

Delavcem in drugim manj premožnim novim naročnikom naročnino znižamo, ako se oglasé pri upravništvu.

„Primorec“ izhaja vsakih 14 dnij vsak drugi torek in velja za celo leto 80 kr.

„Gospodarski List“ izhaja in se prilaga vsak mesec v obsegu 16 stranij. Kadar je v petek praznik, izideta lista že v četrtek.

SOČA

(Izdaja za deželo)

Oznanila

in „POSLANICE“ plačujejo se za petstopno petit-vrsto:

8 kr., če se tiskajo 1 krat,
7 „ „ „ 2 „
6 „ „ „ 3 „

Večkrat — po pogodbi. — Za večje črke po prostoru.

Posamične številke dobivajo se v tobakarnah v Nunski ulici in v Šolski ulici, v Trstu pri Lavrenčiču nasproti velike vojašnice in pri Pipanu v ulici Ponte della Fabra po 8 kr.

Dopisi pošiljajo naj se uredništvu, naročnina in reklamacije pa upravništvu „Soče“. — Neplačanih pisem uredništvo ne sprejema. — Rokopisi se ne vračajo.

Uredništvo in upravništvo je v Gosposki ulici 9.

Izdajatelj in odgovorni urednik Andrej Gabršček. — „Bog in narod!“ — Tiska „Goriška Tiskarna A. Gabršček“ (odgovoren Josip Krmpotić).

Nove posojilnice — hranilnica!

(Drugi članek).

Opazke uredništva k prvemu članku kažejo, da ga presoja uredništvo s stališča „Gor. ljudske posojilnice“, in ker se meni v nekaterih stvareh protivi, utegnilo bi se misliti, da je moje stališče temu zavodu protivno. To pa nikakor ni. Poslovanje „Gor. ljudske posojilnice“ je, naravnost to naglašam, uzorno, nje delovanje za celo Goriško zeló koristno, in obžalovanja vredno bi bilo, če bi je ne imeli. — Ali ko sem pisal svoj članek, imel sem vse naše denarne zavode ter sploh naše kreditne razmere pred očmi. — In s tega stališča pridem do zaključka, da imamo premalo posojilnic z ozirom na površje, ker pride ena posojilnica na preveliko okrožje, in so nekatere tako velike, da v daljne kraje ne morejo gojiti osebnega zaupa tako, kakor bi bilo želeti. Iz lastne skušnje dostikrat premalo poznajo merodajne razmere, zaupnih mož, posebno pa zanesljivih, ni vselej zadosti na razpolago, in včasi tudi neradi dajejo odgovor na ne redko kočljiva uprašanja. Vse to obtežuje poslovanje, zaup pride dostikrat pozno, če ne prepozno, če se ne odreče celo samo zarad oddaljenosti. — Prepotrebni pregled o stanju dolžnikov, ki so od sedeža posojilnice preveč oddaljeni, je pa naravnost nemogoč. — Če gleda posojilnica torej na svojo varnost, ne bode mogla zadoščati zahtevam osebnega zaupa, in marsikdo, ki bi od posojilnice v svojem okraju gotovo dobil osebno posojilo, ga mora uknjižiti. S tem mu pa nastanejo obili nepotrebni troški, ker denar potrebuje le za kratek čas. — Če bi pa posojilnica zanemarjala potrebno previdnost, prišla bi lahko s svojim denarjem v nevarnost.

Kakor sem trdil, da imamo premalo posojilnic, trdim v isti sapi, da jih imamo preveč. To navidezno protislovje se takoj pojasni, ako popravim to trditev tako, da jih imamo preveč le z ozirom na majhno števileo, recimo naravnost pomanjkanje hranilnic, ali še bolje želeti bi bilo, da bi v nekaterih krajih namesto njih ali še raje poleg njih poslovale hranilnice.

Uredništvo, ki pritrdi temu, da je glavna veja posojilničnemu poslovanju osebni zaup, pravi pa vendar, da se samo s tem tudi ne sme in niti ne more delati in naslanja to trditev na svojo skušnjo pri posojilnici v Gorici. — Meni se zdi pred vsem naravnost nedopustno, izvajati iz skušnje ene posojilnice pravilo za poslovanje vseh posojilnic. — „Goriška ljudska posojilnica“ ima ravno preveliko okrožje, ker dosedaj vsaj ni bilo v njenem obližju nikjer druge posojilnice in to jo je kar naravnost sililo k hipotečnemu poslovanju. Sicer bi pa ne vedel, zakaj bi se posojilnica, če tudi le deloma, ravno morala hipotek poprijeti. Da se jim pa do cela izogniti ne more, to naglašam rad, če v mojem članku morebiti ni bilo zadosti jasno povedano. — Omenim pa, da tiste uknjižbe posojil, katere prouzroči posojilnica za že šteta posojila na osebni zaup pozneje zarad njene varnosti, ne štejem strogo med hipotečna, ker taka so bila vendar le od obeh stranij nameravana kot osebna, na kratek čas, in le pozneje, ker se je pokazalo, so se vknjižila. Da je pa osebni zaup vendar nevarnejši, in izguba pri njem lože mogoča, nego pri hipotečnem, je pač dognana stvar, in zato je tudi denar, ki ga imajo posojilnice na razpolago, dražji, nego oni, ki ga dobe hranilnice, ki se pečajo skoro le s hipotekami ali s sličnimi prav tako varnimi posojili, brez vsakega vabila toliko, da kmalo ne vedo kam ž njim, kljub temu da obljubijo dandanes že prav nizke obresti; 4% so že skoro najvišje, dostikrat pa tudi $3\frac{1}{2}$% in celo 3%.

Lahko bi bilo dokazati, da je povprečna obrestna mera v hranilnicah naloženega ter v hipotečnih zastavnih listinah investovanega kapitala nižja ko 4%. O naših slovenskih posojilnicah pa imamo v tej zadevi lep pregled v Lapajne-tovem zadnjem (IV) „Letopisu“ za leto 1893. Iz njega vidimo, da je v vseh slovenskih posojilnicah nakopičenih 7,211.632 gld. vlog. — Ker je skoro pri vseh navedena obrestna mera (kjer ni, vzel sem v poštev $4\frac{1}{2}$% in pri koperski razdelil $4\frac{1}{2}$% in 5% vloge na polovico) lahko se izračuni povprečna obrestna mera kot 4·44%. Na Slovenskem obrestujejo vse hranilnice svoje vloge po 4%, to je torej tudi njih povprečna obrestna mera. — Nekoliko višjo nevarnost osebnega zaupa priznava faktično tudi dosti posojilnic s tem, da imajo zanj višjo obrestno mero, da bi z večjim dobičkom nabrale višjo rezervo, iz katere lože pokrivajo morebitne izgube. — Višje obresti so nekoliko tudi zarad tega opravičene, ker da osebni zaup tudi nekoliko več posla, dolžnik jih pa tudi ne čuti toliko, ker vzame posojilo na krajšo dobo.

Ali ta višja obrestna mera se razteza pri nekaterih posojilnicah tudi na hipoteke. 5% so gotovo za hipotečni zaup pri današnjih razmerah vsaj skoro povsod zadosti visoke obresti. — Rad priznavam potrebo izjeme, posebno pri mlajših zavodih. — Ali povprečna obrestna mera bi za hipoteke ne smela biti višja od 5% in vendar ima tako koncem 1893. l. le 7 posojilnic. — Take obresti so torej pri posojilnicah najnižje, pri hranilnicah pa najvišje in uvedene le pri novo ustanovljenih zarad hitrejega nabiranja primerne reserve.

Iz „Letopisa“ posnamemo, da imajo vse naše posojilnice 8,361.832 gold. prometnih sredstev (deležev, vlog, izposojil in rezerv) na razpolago. Režije (upravnih troškov, davka, ter pristojbin) imajo pri svojem poslovanju 48.809 gld., torej 0·58%, napravijo pa dobička 93.872 gld., torej 1·12%, delajo torej povprek z 1·70% razliko med obrestmi za vloge ter onimi za posojila.

Pogoj za pristojbinske olajšave, v zakonu z dne 1. junija 1889. št. 91 drž. zak. zagotovljene, je pa ta, da posojilnica ne vzame za posojilo za več, nego za 1·50% višje obresti, kakor jih daje za vloge. — In to je največja dopustna razlika! Povprečna obrestna razlika se mora pa zračunati z ozirom na višje obrestovana osebna posojila ter na nižje obrestovana hipotečna, mora biti torej manjša nego 1·50%, ker bi toliko smela iznašati le gledé hipotečnih posojil, gledé osebnih bi morala biti pa manjša. Ni torej preveč, če trdim, da je obrestna mera pri nas prevelika. Po nepotrebnem dajejo posojilnice skoro povsod previsoke obresti za vloge. Skoro povsod bi dobile zadosti vlog po 4% in vendar je malo posojilnic, ki imajo za vloge te obresti, skoro vsem se zdé prenizke, in bojé se, da bi za tako nizke obresti ne dobile zadosti vlog. — Ta bojazen se mi sicer zdi nepotrebna. Ali ko bi imeli na Slovenskem nekoliko več hranilnic, bi te posojale na hipoteke za nekoliko nižje obresti, omejevale bi se posojilnice nekoliko bolj na osebni zaup, ne bilo bi jim treba gojiti v taki meri hipotečnega, za prvega bi pa dobile vselej dovolj vlog, ne bilo bi jim treba brigati se zanje. Če pa denar iščem, ne dobim ga tako po ceni, kakor če gre denar za menoj.

Sedaj je denar v rokah posojilnic po 4·44%, kosmatega dobička napravijo ž njim 1·70%, stane torej dolžnike 6·14% = $6\frac{1}{7}$%. Če to ni previsoko, potem ne vem, kaj je previsoko. — In če so obresti previsoke, je to gotovo trdo. — Ni pa trdo, če se trdi, da posojilnica neha biti zavetišče pred oderuštvom, ako se preveč peča s hipotekami. — Ugovarjalo se mi bode, da bi bila obrestna mera še višja, ko bi ji ne bile posojilnice znižale, in da imajo te sploh voljo v pričetem zniževanji obrestne mere še nadaljevati, da pa tega ne morejo doseči nakrat, da gre to le polagoma ter da je velika zasluga posojilnic, da imajo ljudje sploh priliko, dobivati denar za primeroma nizke obresti, da morajo pa tudi ti zavodi gledati na lastni obstanek in jemati, da naberó primerne rezerve, nekoliko višje obresti, kakor bi bile zgolj zarad poslovanja potrebne. Res je vse to. — Rad priznavam skupini posojilnic to zaslugo, žal pa, da moram naglašati, da se ne more gledé vsake posamične posojilnice trditi, da bi storila vse, kar je v njeni moči, da bi prišli, če tudi le polagoma, do one obrestne mere, katero doseči je sploh mogoče. — Za to, da ni hranilnic, gotovo posojilnice niso odgovorne. Dokler jih ni, je tudi bolje, da gojé posojilnice hipotečni zaup, nego da bi ga gojili zasebniki. Pomagale bi pa hranilnice posojilnicam zniževati obrestno mero in zato sem naglašal potrebo ustanovitve hranilnice v gorah, katere kot svojo ožjo domovino najbolj ljubim. — Odgovorne so pa posojilnice za to, da vzdržujejo brez potrebe ono od začetka po pravici nekoliko višje postavljeno obrestno mero za vloge, odgovorne so za to, da, če od začetka delujejo z nekoliko višjo razliko med aktivno in pasivno obrestno mero, da preje okrepé, to razliko prej ko mogoče znižajo in ne ostanejo pri eni ali drugi od začetka svojega poslovanja ne le opravičeni ampak potrebni, pozneje pa ne le neopravičeni, ampak krivični napaki. Zdravila naj se ne jemljó dalje, nego je treba. Katere posojilnice prezirajo v tej zadevi svojo odgovornost, mi ni treba naglašati. Vsaka, katera ima višje, nego gori izračunjene povprečne ($6\frac{1}{7}$%) obresti.

(Konec pride).

Konec šolskega leta v Gorici.

Gotovo bo vsak Slovenec z zanimanjem čital razne podatke o preteklem šolskem letu. Lahko rečemo, da je zaključek za nas ugoden. Toda za to se nimamo zahvaljevati nikomur drugemu nego samim sebi: saj vsi mogoči činitelji z železno doslednostjo delujejo na to, da bi slovenski otroci ne hodili v šole, ne v ljudske, ne v srednje, da bi takó ne prišli do omike, ki je najgotovejša pot tudi k blagostanju.

Oglejmo si najpoprej naši ljudski šoli društva „Sloga“, ki je doslej skrbela za narodno vzgojo naše dece v goriškem mestu z neizmernimi žrtvami. Društvo je imelo v preteklem leta dve šoli (poleg treh otroških zabavišč!) in sicer: v ulici Barzellini za gledišcem mešano štirirazrednico z razdeljenim četrtim razredom po spolu (torej 5 razredov) in mešano dvorazrednico v ulici sv. Klare. Vseh razredov je bilo torej sedem. — Vseh otrok se je vpisalo od začetka 406, a do konca leta jih je vstrajalo 363. Na vsako učiteljsko moč je prišlo torej po 58 ali ob sklepu leta po 52 otrok. Med temi jih je bilo le 13 iz okolice, vsi drugi pa so stalno naseljeni v Gorici; za nje je torej dolžno skrbeti goriško mesto. Ti otroci so bili takó-le porazdeljeni:

a) *v ulici Barzellini:*

	vpis.		kon. l.	
I. meš. r. vpis.	32 + 25 =	57, kon. l.	24 + 20	44.
II. „ „	33 + 24	57, „ „	27 + 24	51,
III. dekl. „	— + 85	85, „ „	— + 80	80,
IV. deški „	58 + —	58, „ „	53 + — =	53.
V. dekl. „	— + 56 =	56 „ „	— + 53 =	53.
Skupaj	125 + 190 =	313, „ „	104 + 177 =	281.

b) *v ulici sv. Klare:*

	vpis.		kon. l.	
I. meš. r. vpis.	22 + 27 =	49, kon. l.	19 + 24 =	43.
II. „ „	24 + 20 =	44, „ „	19 + 20 =	39.
Skupaj	46 + 47 =	93, „ „	38 + 44 =	82.

Vseh otrok je bilo torej v začetku leta 406, ob sklepu pa 363. — Za prihodnje šolsko leto je že zdaj gotovih okoli 450 otrok; za deklice bo potreben peti razred, ker je že dosedanjih okoli 40 zrelih zanj.

To je pač krasen uspeh, kateri je doseglo društvo brez vsakoršnega ropota, pač pa s tihim in mirnim delovanjem in žrtvovanjem časa, truda in denarja. Iskrena hvala onim velikodušnim dobrotnikom, ki so šli društvu požrtvovalno na roko posebno tekom zadnjih let. Ako bomo takó delovali na vseh poljih, ne bo se nam bati prihodnosti! Vstrajno naprej!

* * *

O koncelctnih uspehih na goriški gimnaziji smo poročali že precej obširno. Danes imamo dostaviti le par opomb. — Slovenci so tudi letos znatno premagovali, kajti bilo je vseh 202, Lahov 158 (z židi 177), Nemcev (?) pa 48. Posebno močna je spodnja gimnazija; v vseh štirih razredih so bile vsporednice, v I. razr. celó tri. Šolske sobe so torej imeli, učiteljske moči tudi, a vendar višje šolske oblasti ne mislijo na to, da bi ustanovile vsporednice v deželnih jezikih. Nemških vsporednic ni treba, ker v deželi ni Nemcev; kar jih je, so uradniki, razun nekaj obrtnikov, katerih sinovi pa vsi znajo jeden ali drugi deželni jezik. Ako pa ga ne znajo, naj se mu priučé, ako hoté hoditi v goriško gimnazijo, kakor morajo naši otroci zdaj naučiti se nemški z večjimi težavami, ako hoté priti v srednje šole. — Treba bo zopet napeti vse moči, da se uresničijo naše dolgoletne zahteve. Zlasti se bo treba lotiti tega uprašanja zdaj, ko hoté zgraditi v Gorici novo gimnazijsko poslopje, da se ne bodo pozneje izgovarjali, češ: ni prostora, a novih stroškov ne moremo delati.

Slovenski maturantje so dobili za pismeni izpit iz slovenščine to le prosto nalogo:

Ko ljubiš domovino svojo, misli:
Človeku brat je človek, rodu rod;
Preganjanja se pazi in razpora,
Sovraštvu v srci ne dajaj prostora.
(Stritar).

* * *

C. kr. realka je tudi končala svoje šolsko leto. S to šolo je združena laška pripravljalnica, ki je štela 60 učencev, med temi tudi 2 Slovenca. Na realki sami je bilo vpisanih 237 dijakov; med temi 136 Ital., 54 Nemcev (!) in 38 Slovencev. Od vseh dijakov in učencev pripravljalnice je pa bilo deželanov le 192, a iz tujih krajev 105 (od tod toliko Nemcev in Lahov!), katolikov je bilo 280, pravosl. 6, židov 9, protest. 11, brezverec 1.

Slovenci so doslej še vedno premalo zahajali v realko, kajti vse dere bolj v gimnazije, celó taki, ki ne nameravajo dokončati šol, marveč izobraziti se nekoliko bolj za dom, za trgovino ali obrt. To je povsem krivo! Kdor hoče sina nekoliko bolje izšolati za dom, ali če ga hoče izobraziti v dobrega trgovca ali obrtnika, naj ga nikakor ne pošlje na gimnazijo, pač pa na realko. Rojaki, slušajte ta glas! — Zdi se, da tudi v tem pogledu nastajajo boljši časi, kajti za prihodnji I. razred realke se je oglasilo že blizu 20 učencev. In to je prav! Kar se nauče na realki, bodo potrebovali v prihodnjem življenju, pa naj bodo že gospodarji, trgovci ali obrtniki. Povsod pa potrebujemo izobraženih mož. Omika je prvi pogoj dobremu gospodarstvu, blagostanju, pa tudi vzglednemu društvenemu in rodbinskemu življenju.

* * *

Zdaj pa oglejmo si uradne podatke o tistih ljudskih šolah, katere vzdržuje goriško mesto.

I. V deško štirirazrednico „pod kapelo“ se je vpisalo 188 dečkov, po razredih v prvi 47, drugi 35, tretji 50, četrti 26. Od teh jih je zapustilo šolo med letom 10. Na vsakega učitelja je torej prišlo povprečno po $44\frac{1}{2}$.

Podlistek.

Večni žid v Zagrebu

ali 14

Tri dni tuge in nevolje.

Spisal Šenoa, prevel J. F.

„Tedaj regiment št. * je dobil rmene gumbe; ko sem bil l. 1821. ž njim v Italiji, je imel bele gumbe“, začne starejši.

„Dà, dà, dostavi drugi, „tedaj sem bil jaz pri tretjem batalijonu zastavonoša; a veste, da je husarski regiment št. * premeščen v Tarnov v Galiciji?“

„Čital sem“, prične zopet prvi, „ali prosim vas, kaj pravite o dogodkih s Črnogorci? Človeku to že preseda: samo da jih Omer-paša nauči, kako mora biti. Dal Bog; to so pravi škandali, kar sedaj počenjajo! Čitajte, kako so ti ljudje koščali v županijski skupščini; to nesrečno župansko gospodstvo, kedaj ga bo pač enkrat konec. A ta „Pozor“! Kar vam ta piše, je že skrajna brezobraznost“. Tako drugi junak; prvi je hotel nadaljevati, ali pri tem se na poseben način pokloni dvojici „zagrebško dete“:

„Ergebener Diener, meine Herren, na, wie ist gestern ihre Preferance ausgeffallen?“

„Slabo“, odgovori prvi, „ostalo mi je 36 slabih, in vsi so imeli name grozno „korajžo“; kaj hočete, ko je g. N. iz roke igral neprestano vse preferance, a jaz sem vedno zgubljal.“

„Bedauere!“, reče na to „zagrebško dete“, „ergebener, ist schon ½7, muss ins Theater“.

„Ali povejte mi samo, kako more pameten človek zahajati v to komedijo?“, spregovori hripavim glasom prvi dvojice.

„Da“, reče drugi, kadeč v velikih oblakih, „to je škandal; človek ne more radi te hrvaške komedije celo leto v gledišče“.

„Zagrebško dete“ zmaja z rameni in se diplomatično zasmeje: „Wahr ist — hoffen wir, dass es besser wird!“ in odide v drugo društvo, a naša dvojica začne se razgovarjati o novih vojaških suknjah.

V to novo kolo, kjer je bilo „zagrebško dete“, pade tudi Zvonimir Slobodnjaković in ž njim Ahasver. Razprava je bila tu živa, strastna; pesti so se krčile, oči svetile, vse je mrgolelo in zijalo — in to uprav je bila voda na mlin vsakega našega društva — tu se je govorilo o politiki. Dà, o visoki, globoki in široki politiki. Nekoliko glav, zamotanih v živahen krog, se ravsa in kavsa kakor vetrovi v Eolovi ìuknji, pravi mikrokosmos naše bratske sloge. V to kolo pade tudi Zvonimir.

„Jaz vam pravim“, zakriči neki krepak bradat gospod, „da v Bosni stanujejo Hrvatje; kdor tega ne veruje, ne pozna zgodovine!“

„Ne bo nič! gospod moj“, zavrne ga hudo črn, visok človek, „v Bosni sedé Srbi; kdor tega ne veruje ne pozna zgodovine!“

„Jaz mislim“, pretrga zvijačno Zvonimir govor drugemu govorniku, „da je vaše mnenje krivo, ker Bošnjaki imenujejo še dandanes svoje rdeče čepice „hrvatke!“

„K vragu z Vašimi rdečečepicami, Bošnjanki govoré srbski, tedaj so Srbi, pa Bog!“

„A tu imate zopet vi prav!“, doda Zvonimir izzivajoč z očmi prvega debelega gospoda na opozicijo, misleč si, naj se koljejo, naj se grizejo.

„Oprostite mi, bratje“, povzdigne svoj glas tretja oseba, mož važnega in vedrega lica: „Dovolite, da tudi jaz rečem kakšno. Bosna za sedaj ni niti srbska niti hrvaška, nego bedna robkinja carja Abdul-Azisa, kateri jo po svojem carskem pravu ali nepravu, po svojih pašah, begih, kavasih in fanarijotih neusmiljeno dere in guli. Pustite rdečečepice, pustite filozofijo, to ne izvojskuje raji svobode; tu treba pesti, tu treba krvi; raji svobode, a s hatuhumajumom in carigradskimi konferencami ne dočaka raja nikdar svobode. — Komur je dal Bog moč in pamet, temu je tudi krepost, in kdor more, komur roke niso vezane, naj vrši delo milosrčja, da Bosna ne ostane turška, da bode svoja, da bode svobodna!“

Društvo obmolkne, a Zvonimir Slobodnjaković si je od srda grizel ustne, in potem zopet spregovori:

„Zelo zamotano se mi zdi to jezikoslovno prašanje“, in izustivši to prazno frazo motril je celo kolo gostov.

„Ni“, pretrga mu besedo oni črnikasti človek, „vsi štokavci iztočne ali zapadne cerkve so Srbi; kajkavci in čakavci so Hrvati“.

„Oho!“, zavpije četrti, „jaz, kakor Slovenec, moram braniti pravo svojega naroda; kajkavci so pristni Slovenci; to dokazuje filologija“.

„K vragu s filologijo!“, zakriči spet oni bradat gospod, „ves narod na Črnigori, v Hrvaški, Slavoniji, Hercegovini in Bosni je čisto hrvaški, a ti tukajšnji Slovenci niso nič drugega kakor planinski Hrvatje“.

„Slabo za nas Slovence“, zagrmi neki dobro rejen gospod. „Slovenci niso ni Srbi ni Hrvati, ampak prvoselci, stari Traci ali Raci, kakor dokazuje stari Filipović“.

„Jaz protestujem v imenu Dalmacije“ začne peti, „v Dalmaciji ni niti srbskega niti hrvaškega naroda, ampak tam biva „italijansko-slovansko-dalmatinski narod“.

„Kaj!“, zavpije nekdo, da vam resnico povem, Hrvatov sploh „ni!“

„Še nekaj“, zakriči drugi, „recite raje, da Srbov ni!“

„In ako bi iskal Slovence z lučjo, kakor Diogen, ne našel bi jih“, se zlobno zakrohotá Zvonimir Slobodnjaković, veselo žmeč si roke; kar se je iskalo, se je našlo. „Zagrebško dete“ ni imelo miru, pa tudi ono povė svojo: „Jaz pravim, da imamo naše pravo; pragmatično sankcijo od kralja Kolomana z leta 1527!“ Modrim glasom je izrekel te besede; no bradat, dobro rejen gospod skoči, pa se otrese nánj:

„A kaj se Vi mešate v pogovore, moj gospod, katerih toliko razumite, kakor moj čevelj; pojte z Bogom, seno ni za gosi!“ „Zagrebški sin“ se malo zboji po tej resnici in jedva se je upal reči: „Gospod! Ich bitte“ —

Nad celim tem političnim krogom je visel ob zidu kip. Predstavljal je zaspanega možicelja s ponočno čepico, ko je z največjim mirom jemal tabak iz svoje tabačnice. Ta kip je bil kip nemškega Mihelna; nemški Mihel se je smejal; in čemu se je smejal nemški Mihel? Naši slogi, naši moči.

„Spijmo dalje, reče sam sebi, ko oni delujejo záme, zakaj bi se jaz mučil“.

„Zagrebško dete“ se obrne proti jednemu svojih drugov, drugemu „zagrebškemu detetu“:

„Šlišiš Ferko! Bil sem v Rojču na Annenballu!“

„No, kako je bilo tam? War'n schöne Madel?“

„Sofka — ona je bila tam iz Zagreba; hab sie schon viermal dort gesehen! Ona grè tja ob semnju na vsak Annenball, pa se nadeja, dass sie einen Mann kriegen wird!“

„Bo vraga dobila, wer wird so dumm sein“, odgovori mu drug, „hat schon hundert Bekanntschaften gehabt; da bi imela denarja, ali nima niti vinarja; bo vraga dobila!“

„Pojdi, je že sedem ur, gremo v gledališče!“

Oba „zagrebška sinova“ odideta. Tudi Zvonimir odide, za njim Ahasver, kateri se je jedva živ izvlekel iz te politične razprave.

„Kakor vidite“, začne sedaj Slobodnjaković govoriti Židu, „to so vam dobri ljudje, pošteni, in pri tem iskreni; Michiavellija sicer niso predelali. Ali za to so vam strašno pretirani; opozicija — samo slepa opozicija je njihov program; oni vam, verujte mi, popolnoma krivo sodijo: pa vendar ni vse črno, kar se zdi, da je črno: ni nam vsak neprijatelj, kakor se misli. Kako lepo bi bilo, da bi prišli v „Reichsrath“, dobili bi morebiti tudi Dalmacijo in Krajino; ali oni nočejo tega in nočejo; to se jim ne dopada, ampak oni vedno trobijo o svoji tisočletni ustavi in o nekih starih papirjih. No sedaj vas moram pustiti, moram iti naročit si h krojaču pošteno civilno obleko, moram na Dunaj, in v tej obleki se človek vendar ne more predstaviti veliki gospòdi. Tu se more človek za silo še nekoliko „izšarati“, ali tudi to mine. No moram brzo, razpisano je eno mastno mesto, pa bi je rad dobil; zakaj pa imamo svojo avtonomijo, nego da dobé „domači sinovi“ poštena mesta; zato je pa tudi 20 prosilcev; ali bodi; na Dunaju je hvala Bogu dosti ministerstev; jaz sem si zapomnil neke grehe teh prosilcev, jim hočem že zasoliti to sladko nado. Sedaj z Bogom, gospod Zvezdogorski!“

Predno mu je mogel ozdraviti Ahasver, zgine Zvonimir. Večni Žid ostane sam.

Že je hotel zapustiti Zagreb, ali kam!

Politična razprava ga je bila vlačila, pa grè v Laško ulico v krčmo: „K bieloj ruži!“

Nepoznaje razmer je začel dokazovati gostom, kako bi bilo lepo, da gredó v „Reichsrath“.

„Ubijte ga“, zabuči strašen krik na njegove patentalne besede, pa da ni skokoma

No, gg. učitelji se ne bodo mogli pritoževati, da so imeli težko delo!

II. V deško šestrazrednico „na generališču“ (Edlingov prehod) se je bilo vpisalo 285 dečkov, a od teh jih je izostalo med letom 27. Povprečno na vsakega učitelja je prišlo le po 43.

III. V dekliško šestrazrednico v ulici sv. Ivana se je bilo vpisalo 458 učenk; od teh jih je 17 izostalo med letom (a 32 jih ni bilo skoro nikoli v šoli!). — Na vsak razred bi torej prišlo po 75 1/3, deklic, ali če odštejemo še onih 32, pa le po 68.

Ali čujte in strmite, koliko učiteljskih močij je poučevalo te deklice v raznih vsporednicah: 6, reci **šest** učiteljic s plačo I. vrste, 7, reci **sedem** podučiteljic, učiteljica ženskih ročnih del in veroučitelj. Torej niti po 34 učenk na eno učiteljico! Ako to ni kazni vredno razsipanje z denarjem davkoplačevalcev, potem res ne vemo, kaj naj bi se takó imenovalo. To se pravi denar krasti iz žepov davkoplačevalcev. Zdi se, da neka klika hoče kolikor največ mogoče svojih srčkov preskrbeti z mestnimi službami! Ženske so pa tudi najgotovejše orodje v Venuti-Maranijevih rokah, da pri volitvi v mestni šolski svet volé takega zastopnika, ki je po volji in srcu rečeni kliki. — Tudi nam ni umevno, kakó more biti vseh šest učiteljic prve plačne vrste! To bo čutil kedaj deželni penzijski zalog, a gospoda se seveda za to ne briga!

Z radovednostjo pričakujemo poročila še o šoli v Podturnu in podružnici v Cipreani ulici. Potem napravimo konečno bilanco, da bo strmel svét: kakó malo svojih otrok je oskrbelo goriško mesto z ljudskošolskim poukom, a kakó dragocena je ta malenkost za nas davkoplačevalce.

DOPISI.

Iz Gorice. (Zvonik, ki se odpoveduje svoji nalogi.) — Zadnja „Soča“ je objavila vest, da „se je začel majati“ zvonik v Št. Petru. Pozvedel sem, da je vest popolnoma resnična. Zvonik je postal omahljiv, odkar so mu naložili sedanje (45 kv.) težke zvonove. Komisija okr. glavarstva je izrekla, da je tega tudi mnogo krivo, ker so zvonovi slabo postavljeni, in da bi se bil zvonik že podrl, ako bi stal na samem. Zvonove je postavil „goriški“ zvonar Francesco Broili. Zvonenje so ustavili toliko, da ne zvoné z vsemi zvonovi skupaj. Zvonik bodo vezali z železjem.

Prišlo je torej do tega, kar sem jaz prerokoval v svojih dopisih o zvonovih. Svaril sem, naj se ne silijo zvonovi v zvonike kakor sardele v buč, naj se prej preiščejo zvoniki, kakó težke zvonove morejo nositi. Ali naše ljudstvo se ne briga za jednake opomine, ôno trobi le v jeden rog: „Takó velike zvonove hočemo imeti, kakor so v veliki cerkvi“. — V neko vas se je prišel ponujat „goriški“ zvonar, da ulije nove zvonove. Obetal je, da spravi v zvonik 35—40 kvintalov težke zvonove, „take, kot so v veliki cerkvi“. Inteligentnejši vaščanje so zahtevali vsled mojih dopisov v „Soči“, naj se pokliče še ljubljanski zvonar. Ta pride, ogleda si natančno zvonik ter izračuni, uvažujé šibkost oglov pri linah (kjer so zvonovi) in veliko težo masivnega kamena nad linami, da ne spravi po svoji vesti v tak zvonik zvonov težjih od 20 kvintalov. Izračuni zajedno, koliko „boljši kup“ prelije zvonove „goriški“ zvonar. Zmagal je zadnji; a ne zaradi „boljšega kupa“, ampak, ker je hotelo imeti ljudstvo „velike“ zvonove. Mož, ki jih je postavil v zvonik, pravil mi je te dni, da so stlačeni res kot sardele, a da je hotelo ljudstvo tako imeti. Od druge strani sem slišal, da je bilo treba dva ogla celó izsekovati. Ne vem pa, če je res. Uprašam: Ali ni mogoče, da pride ta zvonik na vrsto za št. peterskim? — Bojim se, da bi našla kompetentna politiška oblast pri nas še več takih zvonikov, ako bi jih hotela iskati. Za to se pa menda do sedaj ni brigalo, kakor se briga po drugih deželah. Priporočamo ji torej, naj zaukaže strogo našim občinam, da mora vsak zvonik preiskati vladni inžener, predno se naročijo novi težji zvonovi, in pregledati nove zvonove, ali so varno postavljeni. — Ako bi bilo to v veljavi, obvarovani bi bili Št. Peterci novih troškov za popravljanje zvonika, ko jih že zvonovi tako drago stanejo zaradi pravde z „goriškim“ zvonarjem.

Pri tej priliki še nekaj v preudarek. Mi živimo v deželi, v kateri se nahajate dve različni obliki zvonov. Laški zvonovi so ozki in dolgi, nemški (ljubljanski) pa široki in kratki. Ako ocenimo te obliki s stališča tega dopisa, da niste tako brez pomena. — Laški zvonovi so ožji, torej se dajo po teži mnogo večji spraviti v zvonik nego ljubljanski, kar je jako zapeljivo v sedanjem času, ko hoče imeti vsaka vasica le velike zvonove. — Ker so laški zvonovi daljši, je tudi njih razmah (prostor, v katerem nihajo) večji, in vsled tega delujejo z večjo silo na podporno točko, t. j. zvonik. — Pri laških zvonovih imata manjša zvonova za toliko podaljšan jarem, da pridete njiju krili v vodoravno lego s krilom velikega zvona (zato, da bijejo vsi po vrsti zaporedoma), vsled česar delujeta z večjo silo na zvonik, kakor tedaj, ako bi ne imela podaljšanih jarmov. — Ker so laški zvonovi ožji, in ima torej kembelj med krilom krajšo pot, morajo se močneje vihteti, da bije kembelj ob krilo, vsled česar pa tudi zvonik mnogo več trpi.*) (Za „frlečim“ kembeljem „frleči“ tudi zvonik!) — Laški zvonar ne postavlja velikega zvona v sredo, ampak na jedno stran, in mali na nasprotno stran, kar je zvoniku le na kvar, ker ni teža jednakomerno razdeljena. — Ker nihajo laški zvonovi vsi jednako hitro, zgodi se prav lehko (pri nerednem zvonjenju), da se premikajo (vsaj nekaj časa) hkratu vsi na jedno stran, kar je zvoniku jako nevarno. — Laški zvonovi so uglašeni v lestvici (dijatoniško) vsled tega sta mala zvona razmeroma večja nego ljubljanska, kar tudi ni zvoniku v korist. — Vse to dokazuje, **da so laški zvonovi šibkim zvonikom mnogo nevarnejši nego ljubljanski.**

To naj uvažujejo naše občine!

V Št. Ferjanu, 14. julija (*Blagoslovljenje šolskega poslopja.*) Danes, svečani dan letnega opasila**), obhajali smo še drugi redek praznik, — blagoslovljenja nove šolske hiše.

Po naši občni želji sezidal nam je okrajni šolski svet lepo, prostorno šolsko hišo na najlepšem kraju že tako dičnega razgleda. Hiša je postavljena sredi obširnega zemljišča tik občinske ceste, posedena tako rekoč sredi vrta. Odličen šolnik, ki dobro pozna šole celega Primorja, se je izrazil, da je ta šolska hiša najlepša na Primorskem. V hiši ste pri tleh dve lepi prostorni, prijazni sobi, v I. nadstropju pa dvoje stanovanj. Šolska mladina ima poseben uhod v šole, enako v stanovanja drugi od prvega ločen.

Po dovršeni popoldanski službi božji nagovoril je naš v obče priljubljeni dušni pastir č. g. Ant. Gregorčič vernike; razloživši jim pomen šole za občino, kakor tudi razloživši jim dolžnosti roditeljev proti šoli: a) preden otrok dorase šoli, b) dolžnosti ob času šolanja in c) po izšolanji otrok. Blagor občini, ki se bode ravnala po izrečeni želji svojega dušnega pastirja!

Po dovršenem govoru sta razvrstila učitelja š. mladino za križem v dvojnato vrsto. Za mladino se je vrstilo občinstvo, pred duhovnikom starašinstvo. Od cerkve do šole so molili litanije vseh svetnikov.

Ko so š. otroci, razvrščeni pred š. hišo, odpeli „Pridi sv. Duh“, pričelo je svečano blagoslovljenje. Med blagoslovljenjem stanovanj stopila je šolska mladina in odličen del občinstva v š. sobo, kjer so otroci zapeli „Hvala bod' Gospod' Bogu“.

Okr. š. nadzornik pozdravivši občinstvo, se je zahvalil č. g. vikarju za blagoslovljenje in naglašal, naj bi si vsi pričujoči globoko vtisnili v srcé srčna priporočila, ki so jih slišali ravnokar v cerkvi. — Opozoril je roditelje še enkrat na njih dolžnosti proti šoli, katera ima dvojen smoter: učiti in bistriti duh in odgojevati — sosebno izruvati človeške napake iz mladih src, da se ne okužijo in vskipé v strasti. — Povdarjal je, da kakor je vzrastla ta hiša z vzajemno podporo celega okraja 43 županij, naj nam bode zrcalo, da bodemo živeli s sosednimi občinarji v bratski ljubezni itd. Izročivši ključ g. nadučitelju, priporoči mu, naj skrbno obdeluje dvojna mu izročena vrta: onega okoli hiše in tega, kazaje na mladino — ključ do poslednjega pa je njegovo srce. Slednjič povabi, da vskliknejo vsi presvetlemu cesarju — kar se zgodilo s 3-kratnim „živijo“. Otroci in občinstvo zapojó cesarsko himno. Gospod voditelj J. Komavli se z jedrnatimi besedami presrčno zahvaljuje obečaje, da bode skrbel, da se bode ta lepa hiša rabila edino za določen namen.

Mali deček se zahvaljuje v imenu š. mladine vsem dobrotnikom, ki so pripomogli do take krasne hiše.

Učitelji in starašini so razdelili lepe primerne podobice in kolače vsej šolski mladini.

Deklica se zahvali za lep spominek „dušne in telesne hrane“ starašinstva.

Slednjič častita celi občini podžupan iz Cerovega, g. Jožef Cotič, da so Št. Ferjani tako srečni, da so dobili učitelja-voditelja možaka v vsakem obziru — naj bi dolgo bili ž njim srečni!

Se že razume, da pri tacih priložnostih se hiša olepša — kar je pa starašinstvo storilo o tej priliki, je vse hvale vredno! Hišo so oklenili z maji in zastavami deželnimi, cesarskimi in narodnimi, — da se je prav okusno podajalo. Še večje spoštovanje si je skazalo občinstvo s tem, da se je vse, kar je le moglo, vdeležilo te lepe redke svečanosti, pa da se je prav dostojno in omikano vedlo. Hvala jim!

*) Sam „goriški“ zvonar mi je tožil, da ne znamo v Avstriji zvoniti njegovih zvonov, ki naj se tako močno vihtijo, da se skoraj narobe postavljajo. Dop.

**) Opasilo je manj znana beseda; znači pa: patrocinij, nem. Kirchweihfest. Uredn.

Iz duhovskih krogov. (Pohlevna prošnja.) — Koncem leta navadno vsaka še tako majhna družbica skliče občni zbor, kjer odbor polaga račun dohodkov in stroškov. Zato se vabila k občnemu zboru pošiljajo domačim listom, da more vsak ud vdeležiti se zbora. V našem mestu obstoji že več let dobrodelno društvo imenom „Pio sovvegno“, čegar namen je, podpirati onemogle in bolne duhovnike. Od daleč se sliši, da to društvo prav dobro uspeva in razpolaga o precejšnem premoženju. Prečastiti odbor naj nam blagovoli oprostiti, ako ga tim potom vljudno pozivljamo, naj nam pove: 1. Kedaj je bil občni zbor v zadnjih letih? 2. V katerih listih so bila tiskana vabila k občnemu zboru?*) — 3. Kdo je prejemal podpore v zadnjih letih. — 4. V katerem listu so bila tiskana poročila o delovanju tega društva? 5. Kakošen je stan premoženja tega društva?

Za danes, mislimo, naj zadošča. Mogoče, da preč. odbor vendar enkrat dá kak glas od sebe in če ne v slovenskih listih, vsaj v cerkvenem listu dá tiskati račun uprave. O različnih vznemirjevalnih govoricah nočemo danes govoriti.

Nekdo, ki redno plačuje udnino.

*) Mi nismo še nikdar prejeli le najmanjšega naznanila iz tega društva, da — skoro ničesar ne vemo o njem, ker se zanj nismo posebe zanimali. Tako se pri nas prikriva javnosti marsikaj, kar bi bilo potrebno splošna razglasitve!

Iz Kobarida, 16. julija. (Pojasnilo po toči). — „Soča“ je dobila zeló enostranska poročila o uzrokih nekrvave bitke pri zadnjih volitvah v občinsko starašinstvo. Pisala je namreč, da je uprašanje zastran sodnega poslopja razdelilo ljudstvo v dve stranki. To je le deloma resnično, a bilo je brez upliva na volitve. Nova stranka sama se je povsem sprijaznila z onim načrtom, kateri je odobrila komisija in sprejelo starašinstvo. Naj nikar kdo ne misli, da je nova stranka takó nespametna, da bi se protivila takó dognani reči in s tem uresničenje le zavlačevala. O tem torej ni bilo govora! — Pač pa je res, da dolenji konec trga je v vsakem pogledu večji in obsežniši, a stara stranka ni videla v tem delu nijednega moža, ki bi se ji bil zdel vreden, da bi sedel v starašinstvu. Pri volitvah pred tremi leti je izbacnila vse može in izvolila može le v gorenjem koncu trga, med temi celó take, ki ne le niso sposobni, da bi bili za občinskega zastopnika, pač pa, da bi jih deli pod — kuratelo. (Pojte no, takó hudo vendar ne bo! Ured). Kar so oni naredili pred tremi leti, isto se jim je vrnilo letos. Ali uzrok letošnjemu nastopu nove stranke je bilo edino le žaljivo preziranje večjega dela trga od strani stare stranke. Takó je in nič drugače! — Stari župan je prav pošten mož. No tudi oni, katerega nameravamo izvoliti zdaj, ni nič manj pošten, sposoben pa tudi. Takó sposobnega župana, kakoršnega smo imeli veliko let v pokojnem g. Izidoru Pagliaruzzi-ju, gotovo dolgo časa več ne bomo imeli. Takrat ga nismo znali ceniti, zdaj vemo, kaj nam je bil in kakó častno je zastopal naš trg povsod, kjerkoli je nastopil.

Dejal sem, da smo zdaj vsi sporazumljeni, kje naj bi stalo novo sodno poslopje. Toda nova stranka ima še krasnejše načrte, katere bo skušala uresničiti, kakor hitro pride na krmilo. Na obširnem kupljenem prostoru se sezida po načrtu povsem novo poslopje, ki bo v kras in čast našemu trgu. Pomakne se bolj na znotranjo stran, da bo spredaj nekaj več prostora, kateri zasadimo z drevjem. Staro poslopje se pa prenaredi v stanovanje. Tam dobi svoje prostore tudi nova hranilnica in posojilnica, občinska pisarna, shramba za gasilko in druga občinska orodja. Najlepši načrt je pa še ta, da se napravi od sodnega poslopja skozi dosedanje vrte nova cesta naravnost do cerkve. Ves vrt, ki tiče h kupljenemu poslopju, se spremeni v mali park, da bomo imeli v sredi trga nekaj sence za šetališče, kar bo posebno ugodno tujcem. Ali ta cesta naj bi bila zagrajena s par kameni — vozovom, da bi tod ne vozili, ko imajo dve drugi cesti na razpolago. Todi bi bilo torej varno šetališče in kratka zveza glavnega trga s sodnim poslopjem. — Ako se izvrši ta načrt, bo to gotovo v veliko korist Kobaridu, v olepšavo in čast našemu lepemu trgu. Vi pa, možjé, ki gojite take lepe načrte: Na delo! Čas je tu, da bi trebalo oskrbeti potrebne prostore, ako hočemo, da bo z novim letom sodišče začelo je delovati.

Goriške novice.

Zopet «civiltà oltremillennaria». — Zadnjič smo poročali pod enakim naslovom vest, da so zamazali napis „zaloga usnja“ nad prodajalnico g. Drufovke na Travniku, a istodobno tudi napis banke „Slavije,“ katero zastopa gosp. Jeretič v Semeniški ulici. Nocoj — torej na osmi dan — zamazali so gotovo isti kulturokrivonosci zopet srednji napis ali ime g. Drufovke na Travniku in napis gostilne «pri slavčkih» v Židovski ulici. Kaj da porečemo k temu? Zraven nesramnega dnevnega izzivanja Slovencev od strani znane goriške druhali, preziranja slovenščine z uradne strani — n. pr. c. kr. okrajnega glavarstva in mestnega zastopa goriškega — trganje slovenskih lepakov na oči c. kr. goriškega redarstva, prepovedanje udeležbe slovenske zastave pri cerkvenih slavnostih, prepovedovanje slovenskega petja in dovoljevanja italijanskega rujovenja v Gorici — vse to je dokaz, da vse gre nalašč za tem, da se Slovenci izzovejo na najodločneji odpor. Tako nesramno počenjaje ni zmožno preprečiti sedanje goriško c. kr. oblastvo, in za to ni sposobno za svojo službo in mi dokažemo, da tudi nima volje postopati proti onim osebam in oni svojati, kojo zagovarja nekdo istega kroga v poluradni „Triester Zeitung“. Svojo nezmožnost je pokazalo vodstvo c. kr. redarstva tudi s tem, da smo morali zasledovati mi sami ono druhal, ki je trgala slovenske lepake v Gorici. Nekatere smo naravnost izročili redarjem v roke za daljno postopanje. Kaj se je pa ž njimi dogodilo, tega ne vemo. Upamo pa, da niso dobili še kake posebne nagrade za to. Vse to dokazuje potrebo temeljite spremembe pri naši domači vladi v Gorici in ako se to ne zgodi, bodo odgovorni za posledice oni, ki mirno gledajo take bestijalne čine proti goriškim Slovencem.

Popravek. — Okrajni glavar vit. Bosizio je čutil potrebo, poslati nam sledeči popravek: Št. 303 — P

Slavnemu uredništvu časnika „Soča“
v Gorici.

Z ozirom na § 19. tiskovnega zakona prosim, naj se sprejme naslednji popravek:

Kar se trdi v št. 28. Vašega cenjenega lista, da se je že precej naznanilo okrajnemu glavarstvu, da je zvonik Št. Peterski podrljiv, a da ni glavarstvo zastran tega ukrenilo ničesar, ne vjema se z resnico. Iz uradnih spisov se lahko dokaže, da podpisano v omenjeni zadevi ni zanemarilo svoje dolžnosti, marveč, da je ono vse ukrenilo, kar je spoznalo potrebno, in to brez vsake zamude.

C. kr. okrajno glavarstvo
v Gorici, dne 18. julija 1895.
c. kr. dvorni svet.: Bosizio.

Nečuveno preziranje. — Že velikokrat smo se morali boriti z našim slavnim c. kr. okrajnim glavarstvom v Gorici, ki vlada skoro izključno Slovence, a spoštuje bolj kinežki jezik nego slovenski. Ali kar smo doživeli te dni, preseda vse meje. Čujte in strmite.

V Biljah in Vrtojbi so zasledili trtno uš. Slavno c. kr. okrajno glavarstvo naznanja to tamošnjemu čisto slovenskemu prebivalstvu z italijansko „Notificazione“ Nº 12.620 v uradnem „Osservatoru“ z dne 12. t. m.

Gotovo je, da redko kak Slovenec v Biljah in Vrtojbi vé, da izhaja nekje list „Osservatore Triestino“. Ali ako bi ljudem tudi prišel v roko ta razglas, ne bi ga razumeli, kaj se jim tam naznanja in nalaga. — Uprašamo: V kako svrho se pa razglašajo take naredbe? Ali ne za to, da bi jih umeli tisti, katerim so namenjene. — Upamo, da naši poslanci enkrat prav korenito zgrabijo goriško glavarstvo, ki je edino v deželi, katero osrečuje svoje slovensko prebivalstvo z nemškim in laškim uradovanjem.

Quanto fumo. — Povedali smo že, da bi se bila kmalu pogreznila „laška“ Gorica, ko je vadniški katehet č. g. Tabaj na dan sv. Alojzija slovenski spregovoril otročičem izpred oltarja. Mati Italija je plakala bridke solzice nad toliko nesrečo, ki je doletela njeno ljubljeno hčerko — Norizio.*)

Ali žaljenju treba zadoščenja! „Modri, trezni, šovinizma prosti avstrijski patrijot“ dr. Maroni (druge naslove glej v „tržaški tetki“) se je oglasil v mestnem zastopu in odločno protestoval proti tolikemu „narodnemu fanatizmu in protilaški demonstraciji“.

Zdaj bo treskalo! C. kr. oblast strese č. g. Tabaja za lase in — mati Italija zopet pritisne v naročje očiščeno Norico.

Skušnje na tuk. c. kr. učiteljišču za učiteljice. — 1. Skušnja zrelosti je pričela 10. t. m. Prestale so jo vse Slovenke razen jedne. Odlikovank je bilo šest; te so gospodične: Arh Marija (Novo mesto), Gržel j Ljudmila (Srpenica), Klemenčič Karolina (Novo mesto), Licen Ema (Sežana), Štubelj Antonija (Sv. Jakob pri Trstu), Tovstovršnik Alojzija (Podgrad). Usposobljene so bile pa le-le gospodične: Brezovšek Pavlina (Trbovlje), Brozović Zora (Kastav), Jošt Josipina (Maribor), Klemenčič Elizabeta (Novo mesto), Križaj Frančiška (Dobrova), Osana Romana (Trst), Posega Ida (Št. Peter, Štaj.), Puppis Marija (Košana), Sedevčič Ljudmila (Gorica), Šantel Avgusta (Gorica), Valenko Elizabeta (Sv. Marjeta pri Ptuju), Vittori Ana (Tolmin), Zei Frančiška (Tržič). Jedna g.čna ponovi izpit iz 1 predmeta po 2 mesecih.

2. Skušnja za otroška zabavišča. Oglasile so se štiri gospodične Slovenke. Skušnjo ste prestali z odliko: Likar Ana (Škrbina), Praprotnik Angela (Zatičina). Usposobljeni ste: Gregorič Karolina (Škedenj), Piščanec Kristina (Rojan).

3. Skušnja za učiteljice ročnih del na ljudskih šolah. Prijavilo se je sedem Slovenk. Jedna se je odtegnila. Usposobljene gospodične so: Kofol Frančiška (Kanal), Kovačič Marija (Komen), Rojic Frančiška (Prvačina), Šonc Marija (Tomaj), Terčič Emilija (Kanal), Večerina Jožefa za ljud. in meše. šole s slov. in nem. uč. jez. (Tomaj).

Onim gospodičnam, ki pojdejo zdaj kot učiteljice med slovensko ljudstvo, voščimo obilo sreče v novem stanu. Nekaterim želimo in svetujemo, da bi vrgle na ogenj nemške molitvenike in si kupile slovenske; drugim zopet svetujemo, naj se nikjer ne sramujejo strešice na **c, s, z** v svojem priimku, če tudi se podpišejo pod kako nemško ali laško pismo. Dalje bi privoščili nekaterim nekoliko več narodnega ponosa, a manj nemškutarenja, kajti slovenski učiteljici se prvo prav lepo podaja, drugo pa je grda razvada. — Res je, da te naše opomnje zadenejo le zeló redke slučaje, ali vendar so! Prosimo torej!

Odpoved poslanca! — Že ves teden pisarijo listi o nameravanem izstopu grofa Franca Coronini-ja iz poslanske zbornice, a da bo potem poklican v gosposko. Grof F. C. je nameraval glasovati za celjsko gimnazijo, ker smatra to zahtevo za povsem opravičeno. Ali lahonski vročekrvneži v njegovem klubu so sklenili, glasovati z levičarji proti gimnaziji in pritiskali so na predsednika, naj tudi on glasuje proti. Coronini je prišel torej v očitno nasprotje s klubom, zató je sklenil, da odloži svoj državnozborski mandat takoj po sklenjenem zasedanju. Ta namen se potrjuje z verodostojne strani, češ, ker vladajo zdaj na Dunaju le strasti, a ni več najmanjšega zmisla za — pravico.

*) Po temeljitih „dokazih“ laških „učenjakov“ je stala na istih tleh sedanje Gorice stara Norea. Na teh „dokazih“ je le toliko resničnosti, da ti ljudje — norijo, od česar edino bi mogel kak šaljivi list nazivati naše mesto — Noricija.

Lahonski listi odobravajo odstop grofa F. C., ker — to pripovedujejo naravnost — noče trobiti povsem v njih rog. Ne bomo ponavljali tega, kar pisarijo ti listi, ki v svoji peklenski zagrizenosti do Slovencev ne vidijo onih velikih uslug, katere je grof F. C. vsak hip radovoljno skazoval laškim težnjam. Pokrival je visoko tam gori vse irredentovske spletke, slikal je naše Italijane takošne, kakoršni v resnici niso, da so Lahi lože dobili vso oblast v roke, — a za vse žanje zdaj tako — „hvaležnost“.

Ali zdi se, da goriški „Corriere“ vendarle spoznava, da bi zanj in njegove ljubljence ne bilo posebno dobro pozneje, ko ne bo več tam gori takó uplivnega zagovornika. Zató bi ga rad pridržal v državnem zboru, pa takó, da bi šel — drugam iskat mandat, a svoj mandat naj bi prepustil kakemu takemu Lahu, ki se ne bo brigal za slovenski del volilcev v mestni skupini. Grof F. C. naj bo namreč kandidoval v Furlaniji, kjer naj bi izpodrinil dosedanjega konservativnega poslanca, on sam pa bi postal takó izključno (!) laški (!!) poslanec, vsled česar bi se mu ne bilo treba ozirati na Slovence, proti katerim bi lahko vselej glasoval.

Ta predlog „Corrierov“ nazivamo za največjo nesramnost! Dolgoletni poslanec grof F. C. se odpoveduje državnemu poslanstvu v mestih, a „Corriere“ nima ne ene besedice za to, da bi ga dosedanji volilci zopet poslali na Dunaj, pač pa ga pošilja v Furlanijo v volilni boj, v katerem bi prav lahko propadel nasproti združenim volilcem in — Slovencem. Taki predlogi so skrajno razžaljivi za takega moža, kakoršen je Njeg. Prevzv. grof Franc Coronini!

„Corriere“ naj si konečno zapomni, da tudi v Furlaniji nimajo Lahi čisto svojega poslanca. Slovenci imamo v istem 20 volilnih mož, ki so doslej še vedno odločili zmago in jo odločijo, upamo, tudi v prihodnje, ako se nam bo zdelo to potrebno z ozirom na naše domače odnošaje.

Dve interpelaciji sta postavila naša državna poslanca. Grof A. Coronini je interpeloval o znani zadevi z našim „kopališčem za mrtve“ (Il bagno per i morti) v Žabjem kraju; dr. Gregorčič pa zastran pogubnih javnih plesov v Gorici. — Obe interpelaciji objavimo doslovno. Irredentovskim listom seveda nista nič po volji!

Domač slikar. — Vec otrok našega deželnega šolskega nadzornika viteza Antona Klodiča-Sabladoskega so prav dobri slikarji. Že prvi sin, pokojni blagi Anton, je bil zeló nadarjen slikar. Ali tudi živeči drugi sin Adolf je popolen veščak v tej stroki lepe umetnosti. Slika za zabavo, ali s polnim umetniškim vzletom. Za cerkvi v Kobaridu in na Livku, kjer so tekla mlada leta njegovemu očetu in tudi njemu samemu, je naslikal dve krasni Materi Božji, katerih bodo gotovo veseli tamošnji prebivalci.

Nov odvetnik v Tolminu. — K našemu naznanilu v „Soči“ in „Primorcu“ smo prejeli s Tolminskega ta-le dopisić:

„Z velikim veseljem so sprejeli rodoljubi po Tolminskem na znanje vest, da se preseli že s 1. avgustom v Tolmin mladi odvetnik g. dr. Karol Triller iz Ljubljane. Ta gospod je po svoji delavnosti v javnem življenju že več časa na najboljšem glasu pri vsakem zavednem Slovencu, ki količkaj opazuje razvitek naše narodne stvari. Naši rojaki, ki živé v Ljubljani, so nam pa zatrdili, da je g. dr. Triller kot pravnik jako čislan v Ljubljani. To nas zeló veseli, kajti v Tolminu ni zdaj nijednega stalnega odvetnika, zatò nam bo še posebno dobro došel. Čujemo tudi, da g. dr. Triller-ju so bili vedno pri srcu narodno-gospodarska uprašanja, katera je proučeval z veliko pridnostjo. Prav takega moža potrebujemo v svoji sredi in prav zató smatramo prihod g. dr. T. v Tolmin kot lepo pridobitev za naš zapuščeni okraj. — Škoda le, da se g. dr. T. ni priselil k nam že lani, kakor se je govorilo, kajti letos bi mu bili gotovo ponudili jedno ali drugo kandidaturo za deželni zbor, ker prav takih mož trebamo, a jih nimamo na izbiro. Škoda, zares škoda! Ali kaj hočemo, takó je in to se ne dá lahko spremeniti. Tedaj: Dobro nam došel!“

(Dost. ured.: Gosp. dopisnik je govoril resnico, ako je dejal, da prihod g. dr. T. je pridobitev za tolm. okraj. Malo imamo narodnih delavcev, ki bi imeli vse potrebno znanje, da morejo odlično zastopati koristi svojega naroda. Zató bi morali že davno v večji meri prihajati k nam od drugod. Da so nam pa Kranjci poslali takega odvetnika, kakoršen je dr. Tr., katerega poznamo že dolgo, moramo jim biti le hvaležni. Taki poštenjaki dobro nam došli!)

Neverjetna novica. — Iz Tolmina smo prejeli oster dopis proti novemu notarju, ki je baje začel nemškutariti; podal je baje že več nemških utokov za stranke, katerim se o nemščini nikoli še sanjalo ni. Tej novici bi niti ne verjeli, da ni bil te dni v našem uredništvu neki zaveden Kobaridec, ki je v neki pravdi imel za zastopnika novega notarja v Tolminu. Kobaridcu je prišla nakrat nemška razsodba v roke, katere pa ni hotel sprejeti, zahtevaje slovensko razsodbo. Ali sodišče mu je zopet vrnilo nemško razsodbo z opomnjo, da je njegova uloga bila — nemška. Kobaridec seveda ni molčal in je notarja poučil z odločnim naglasom, naj piše slovenski tudi na Dunaj in ne samó v Trst.

Z velikim obžalovanjem moramo priobčiti te vrstice javnosti, ali v borbi proti usiljevanju tujščine moramo biti brezobzirni tudi proti znancem in prijateljem. Nadejamo se pa z vso gotovostjo, da g. notar opusti nadaljno usiljevanje švabščine v čisto slovenskem okraju, kjer so jo razni rodoljubi že do cela iztrebili. Vsi sodniki pišejo izključno slovenski; enako odvetniki, razun dr. Eggerja, naslednika dr. Lavriča (o ironija usode!); obá notarja sta vedno uradovala le slovenski in to v notarskem ali ostalem sodnem področju. Da bi pa novi notar začel nemškutariti, tega tamošnje ljud-

---

umaknil se besni družbi, napisala bi mu bila tak patent na hrbet, da bi ga bila minila volja za vselej govoriti kedaj za patent. Tako mu jo ostalo na hrbtu samo nekaj debelih pestij. Žid uteče, ljustvo za njim. Tu se ga usmili neki čifutski tandler in ga skrije v podstrešje pod stare cilindre in druge šare. Drugi dan zapusti Ahasver Zagreb. Zaščitnik pošlje narodni dunajski banki polno vreč cunj za nove desetice; v te cunje je skril Ahasvera; in takrat je zadnjič izza cunj zapazil Zagreb in zopet vzdahnil: „Blaženi vzmikajoči!

* * *

Bilo je v jesen, ko sem iz Slavonije vkrcal se s parobrodom proti glavnemu mestu krone sv. Štefana. V Donavi se je zrcalilo vedro nebo in žarko solnce. Zraven nas se razprostirajo in razširjajo potoma one velikanske stepe, katere so se toliko priljubile Petöfiju; po istih je tu pa tam proletala tenka meglica, simbolični znak vojaškega provizorija. Vse to sem gledal, v vse to sem se zamislil. Tu sem zapazil človeka, kateri ni mene, ampak rdeče trakove moji suknji pozorno opazoval. Čudno človeče; na videz pravi demokrat, brado je imel veliko. Najprej sem mislil, da je policijski agent, ker se v našem času tudi enaki stvori javnega reda znajo lepo maskirati z brado in surko.

No kasneje sem se seznanil z Ahasverom, in pripovedoval mi je celo svojo politično tragedijo v treh dejanjih, katero sem zvesto napisal v slast hrvaškega naroda.

Ahasver me je prašal tudi po Zvonimiru Slobodnjakoviču. Jaz sem mu odgovoril, da se ta človek imenuje pravim imenom Sebirad Trbuhović, pa da v Zagrebu pri „črnem raku“ pridno čita našo zagrebško tetko.

Potem sva se poslovila.

To vam je cela zgodovina o večnem Židu v Zagrebu.

(Konec).

sivo gotovo ne bo trpelo. — Upamo, da je to naša prva in zadnja beseda v tem pogledu!

V Kobaridu priredi tamošnja „Národna Čitalnica“ v avgustu veliko veselico, pri kateri bodo predstavljali — Klodičev „Materin blagoslov“ (ki je izšel v 40. snopiču „Slovanske knjižnice“. Letos je menda že 25 let, odkar je pisatelj deželni šolski nadzornik, a Kobaridci hoté primerno proslaviti ta izredni dogodek svojega častnega občana in takorekoč svojega ožjega rojaka viteza Klodiča Sabladoskega.

Za Ljubljano in okolico je poslalo županstvo v Št. Andrežu iz obč. blagajne 100 gld.; med občinarji je nabral še posebej g. Andrej Lutman 64 gld., kateri svoti sti odposlani potom c. kr. okr. glavarstva goriškega na pristojno mesto v Ljubljano.

Obsodili so pred porotniki v Trstu na 5-letno ječo ono deklino iz Ravnice pri Gorici, o kateri smo poročali, da je umorila svojega novorojenega otroka. Italijanski časopisi jo imenujejo Bončina.

Starši, pazite na otroke! — Iz Tomaja poročajo, da je tamkaj splezal na murvo deček Ivan Mošič, da si nabere murv. Nesreča je hotela, da je padel raz drevo in si pri tem usadil trešćico blizo desnega očesa, da so ga morali peljati v Trst, kjer se je posrečilo zdravniku, izvleči nemilega soseda iz očesa, a moral je ostati tamkaj v nadaljnem zdravljenju.

Letina na Goriškem. — Dežja smo dobili, ali v ravnini, v Brdih in na Krasu premalo. Ako v 8 dneh ne bo dežja, nastane suša. — Vinogradi kažejo izborno; ako ne bo toče, bomo pili izvrstno kapljico po nizkih cenah. — Sadja bo malo; jabelk skoro nič, hrušk le malo. — Na Krasu ne bo krompirja in fižola. Dal Bog vsaj obilo terana, da se škoda poravná. — Kar se tiče vinogradov, opozarjamo še enkrat na zadnjo stevilko „Gospodarskega Lista“, kateri so dobili naročniki danes 8 dnij.

Slovenskemu učiteljstvu. — Dné 5. avgusta bo velik shod češkega učiteljstva v zlati Pragi. Opozarjamo na to priliko imovitejše slovenske učitelje, naj bi tudi oni pohiteli tje gori na prosvitljena tla vsega češkega naroda, da bodo videli: kako visoko stoji ta narod kakor na drugih poljih takó tudi na onem ljudskega šolstva. Razstava v tem pogledu je zelo zanimiva, ponena. Pri tej priliki se seznanijo s češkimi tovarši, kar bo le v korist češko-slovenskemu pobratinstvu.

Potresi se vedno strasijo prebivalstvo v južnih krajih; ponavljajo se v Ljubljani, na Reki in drugod. V soboto smo čutili več sunkov tudi v Gorici. „Corriere“ poroča o sunkih v soboto jutro; no dva sunka sta bila tudi v soboto zvečer.

Požrtvovalnost na Krasu. — Za Ljubljano in druge po potresu poškodovane kraje na Kranjskem poslale so nadalje nabrane milodare sledeče občine: Dutovlje 30 fl. 40 kr., Berje 5 fl. in Zgonik 65 fl. 92 kr., skupaj 101 fl. 32 kr. Dubovski uradi in občine političnega okraja Sežanskega odposlali so torej dozdaj milodare v gornje svrhe potom c. kr. okrajnega glavarstva v Sežani na c. kr. namestništvo v Trstu v skupnem znesku 1323 fl. 90 kr. — C. kr. okrajno glavarstvo Sežana, 16. julija 1895.

„Gospodarski list“ za julij je priložen današnji stevilki. Opozarjamo na uzore pravil mlekarskih zadrug in na članke o prešiči kugi ter trtnih boleznih.

Kolesarski šport napreduje po Goriškem. Novo „kolesarsko društvo v Gorici“ bo štelo z zunanjimi najmanj 40 udov. — Pri tej priliki opozarjamo vse ljubitelje tega sporta, da za najboljše kolesa veljajo zdaj „Swift.“, bodisi izvirno angležka ali pa iz orožarne v Steyerju. Kolesarji skušajo zapored prodati stara kolesa in kupiti si „Swift“. Zaloga teh koles imata v Gorici gg. Saunig in Dekleva.

Listek. Dopise: Iz Gorice, iz gor. okolice, s Tolmatinskega smo morali odložiti. Prihodnjič.

Stambulov mrtev! — K našem poročilu o atentatu na Stambulova, koje priznasamo na četrti strani, pristavljamo, da je Stambulov podlegel ranam včeraj zjutraj. Njegova smrt utegne predrugačiti položaj v Bolgarij.

Ostala Slovenija.

Trst. — Telovadno društvo „Tržaški Sokol“ priredi v nedeljo 21. t. m. izlet v Dolno pri Trstu. — Dne 7. t. m. se je ustanovil novi odbor novega pevskega društva „Kolo“ v Trstu. Predsednikom je izvoljen učitelj Miloš Kamuščič. — Državno pravdništvo je zaplenilo slavnostno knjižico: „Giugno MCCCLXX — Giugno MCCCXC“, katero je izdala zveza italijanskih vseučiliščnikov v Gradcu. Čisti dobiček knjižice je bil namenjen družbi „Lega Nazionale“, ki je tako splaval v morje adrijansko na veliko žalost nadepolne italijanske mladine. Dober „tuš“ bi tudi njej ne škodil! — Samomori so na dnevnem redu v Trstu. Neki trgovski pomočnik Ivan Lavrič iz Ribnice poskusil se je obesiti večkrat, ali vselej se mu je nakana ponesrečila. Slednjič mu se je pa vendar posrečilo potovanje v večnost — obesil se je v prodajalnici, kjer je posloval. Bilo mu je le 25 let, a uzrok samomoru je iskati v nesrečni ljubezni, ki mu je zmešala pamet. O ljubezen, Besen! — Gg. baron Brenner in A. O. Mayer sta vložila prošnjo, da se jima dovoli osnovati v Škedlnju pri Trstu tovarna za izdelovanje voščenih žveplenk.

Istra. — „Istrská posojilnica v Puli“ (registrovana zadruga na ograničeno jamčenje) je priobčila izvestje o delovanju v l. 1894. Koncem l. 1893. je bilo 543 zadrugarjev s 618 zadružnimi deli; koncem l. 1894. pa 597 zadrugarjev s 673 deli. Vsi zadružni deli, razun 10, bili so vplačani. Starešinstvo je imelo l. 1894. sej 43. Dohodkov je bilo gld. 93.945·76½; stroškov pa gld. 91.333·60; poleg tega je znašal promet z čekovnim oddelkom c. kr. poštne hranilnice gld. 28.757·29; s tem je znašal skupni promet gld. 214.036·36½. Razposodila je posojilnica gld. 54.139·49, dobila nazaj pa gld. 28.767·05½; dajalo se je na hipoteke, menjice in prosta dolžna pisma s poroštvom ali zalogom. Čistega dobička je bilo gld. 1103·85. Znatniše posojilo se je dalo Vinarski Zadrugi v Pulju, s čemur se je omogočilo zidanje prve racijonalne pivnice v Istri, v selu Baderni. Načelnik tej posojilnici dr. M. Laginja. Posojilnica je zasnovala svojo podružnico v Pazinu, katera je že začela delovati. Načelnik podružnice je dr. D. Trinajstić, odvetnik in župan.

Šolska poročila. — Učiteljišče v Kopru je končalo šolsko leto za prve tri tečaje dne 28. junija. Uspeh je bil povoljen in sta le dva kandidata bila nesposobna za višji razred, nekateri pa morajo narediti ponavljalni izpit iz pojedinih predmetov. Na zavodu je bilo okolu 100 gojencev. Tudi vadnica je pokazala dobre uspehe. Ustni zrelostni izpiti so trajali do 3. julija in jih je delalo 16 kandidatov 4. letnika in dva zasebnika vsi z dobrim uspehom — kakor smo že poročali. Učiteljišče je letos končalo 20. leto svojega obstanka. V kratkem se izda primerno poročilo, v katerem poleg drugih šolskih vesti prijavi ravnatelj gosp. Markelj „zgodovino zavoda“, prof. pl. Kleinmayr pa „metodiko pouka nemškega jezika na italijanskih ljudskih šolah“. Koncem šolskega leta je stopil v zasluženi pokoj prof. Ivan Milohnić. Posebno tiskano šolsko poročilo se letos ni izdalo.

„Il Giovine pensiero“ proti grofu Francu Coroninliju. Že nekaj časa sem čitati je napade proti goriškemu deželnemu glavarju v italijanskih časopisih, ker on ne piha popolnoma v isti rog z njmi. Ni nam namen, braniti glavarja, tudi v to nismo poklicani, vendar pa je naša dolžnost, da opozorimo naše čitatelje na one srborilnike nasprotne stranke, kateri nimajo smisla ni pojma o pravični stvari in tudi ne znajo drugače delovati, ako se ne poslužujejo zvijač in drugih skrivnih potov v dosego svojih grdih namenov. Tako n. pr. ima „Giovine pensiero“ dopis iz Kopra proti grofu Francu Coroninliju, v katerem zabavlja proti njemu radi tega, ker se je zdržal glasovanja o celjski postavki. Navaja tudi, da je gospod grof bil namenil glasovati za postavko, no temu so se odločno uprli člani njegovega kluba in ga hoteli pregovoriti, naj bode solidaren s klubom, ki bo glasoval proti postavki. Vsled tega upora je odločil — „čezati se glasovanja, in takó je tudi storil. To je pa prav smešno, nadaljuje, da parlamentarni klub, v kojem sedijo italijanski primorski poslanci — nosi ime osebe, ki je kot zasebnik časti vreden, a kot politik vse drugo kot vreden občudovanja (degno d' ammirazione) od strani onih Italijanov, katere zastopajo v državnem zboru omenjeni poslanci. In v resnici, nadaljuje dopisnik, grof Coronini, ki zastopa italijansko(!!) Gorico (kje so pa ostali drugi slovenski trgi Goriške, gospod dopisnik?) in ki ni storil odločilnega koraka v prid zaščite narodne koristi (seveda italijanske), ter ni črhnil besedico proti slovenski šoli v Gorici, je hotel s svojim glasom zopet pokazati naklonjenost enemu življu, ki je nasproten dobrobiti goriškega mesta in zakonitim (!) težnjam Italijanov teh dežel. Neodločnost, nikako parlamentarno delovanje (la nessuna attività parlamentare), škodljiva pasivnost grofa Coroninija, njegova nemogočnost nasprotovati hrvaško-slovenskim uplivom na škodo Italijanov, je zelo fatalna za teristi onih primorskih dežel, koje zastopajo italijanski poslanci, in vsled tega je uprav smešno (proprio ironia), da ti poslanci pripadajo klubu, ki nosi ime Coroninijevo.

Takó pisarijo o grofu C. listi one stranke, katero je na Dunaju vedno branil, vedno pokrival in zagovarjal na mnogo veljavniše načine, nego so kaki govori skozi okna državne zbornice. Zdaj vidi, kake nehvaležnike je pokrival s plaščem ljubezni in prizanesljivosti.

Kranjska. — „Slovensko društvo v Ljubljani“ je imelo 9. t. m. občni zbor. Predsednik dr. Tavčar je poročal o delovanju, rekši, da poslednje je bilo skromno, najbolj radi tega, ker si je stranka zasnovala novo organizacijo. Storno se je, kar treba, da bode društveni odbor v ozki dotiki z izvrševalnim odborom narodne stranke. Dohodkov je bilo gld. 728·30, troškov pa gld. 390·70. Društveno glasilo „Rodoljub“ je prešlo v last „Nar. tiskarne“. Pri volitvi je bil voljen predsednikom dr. Tavčar, ljublj. odborniki gg. dr. vit. Bleiweis, J. Gogola, J. Lavrenčič, J. Lenče, Kušar, J. Zupančič, vnanjimi odborniki pa J. Ditrich v Postojini, dr. Poznik v Nov. Mestu in notar Globočnik v Kranju. — Bleiweis je izpregovoril nekoliko o sporazumu glede občinskih volitev. Želelo se je — radi potresa — sporazumljenje umestno. „Ko se je nasprotna stranka oglasila v tem smislu, dovolili smo jej 3 zastopnike v obč. svetu, a s pogojem, da se tudi gledé deželnozborskih in državnozborskih volitev takoj prično pogajanja. Nasprotna stranka se tega dogovora ni držala; — iz glasila te stranke se vidi, da sploh nikdar ni imela dobre volje, da nas je prevarila. Mi smó grešili, ker smo jim podali roko, zanašajoč se na njih poštenje. Z ljudmi, ki takó malo držijo do čane besede, je odslej nemogoč vsak dogovor“.

Neznosne razmere na Kranjskem. — V predzadnji „Soči“ smo ob kratkem poročali o skandaloznem pučelju dveh kranjskih kaplanov, ki sta pripeljala na shod narodne stranke v Starem Trgu tolpo nahujskanih kmetov in celó babur, ki so takó razsajali, do so morali orožniki razgnati množice. Narodna stranka je napovedala tamkaj drugi shod, ali glavarstvo ga je prepovedalo, razlogom, da se je bati zaradi „nedostojnega hujskanja“ resnih nemirov. — Prišlo je torej že takó daleč, da na Kranjskem niti zborovati ne morejo, ne morejo se torej posluževati svojih državljanskih pravic, ker mladi kapelani hujskajo ljudi, naberó okoli sebe večjo tolpo razsajačev, ki zborovanje onemogočujejo. Ako bo enako postopala še narodna stranka, tedaj ne bo mogoče zborovanje ne ene ne druge stranke, a priti utegne celó do krvavih pobojev, — a vse to bodo imeli na vesti sedanji mladi kranjski kaplani, ki ne dobivajo iz Ljubljane pastirskih listov, kakoršne dobiva naša vrla duhovščina po Istri in Dalmaciji, pač pa potuho, osrčevanje in pohvalo. Mi smo priobčili v doslovnem prevodu pastirski list dalmatinskega škofa Careva v 24 št. Prosimo svoje čitatelje, posebne v duhovskih krogih, čitajte ga še enkrat in potem sodite: Ako je kak podoben list potreben v kaki škofiji, ali ni to — na Kranjskem? Kaj bo, ako pojde takó dalje? Ali mari mislijo kranjski kaplani, da imajo dobra pesti in gorjače le njihovi nezavedni, nahujskani kmetje in pijani pobalini?

Štajerska. — Ciril-Metodovih kresov gorelo je dné 4. t. m. po vseh gričih slovenskega Štajerja v nebrojnem številu. Poročajo „D.“ z raznih krajev, kako navdušeno je ljudstvo govorilo o svetih možeh slovanskih blagovestnikih. Čili mladeniči se niso vstrašili na najvišjih planinah napraviti velike gromade, ki so kazale daleč na okrog, da tu prebiva sin majke Slave.

— Ljutomerska železnica je imela lani 24.000 gld. kosmatega, 11.565 gl. čistega dobička. — Altrochè furlanska!

— Judeževih grošev je poslal nemški „šulverein“ v Berolinu na Štajersko, Koroško in Kranjsko za 5545 gl. katere so menda sprejeli slovenski Judeži.

Slovenski vlak na pražko razstavo. — Med drugim čitamo v „Českých Nov“, da se na Slovenskem marljivo pripravljajo, da v obilem številu pridejo obiskat narodopisno razstavo češkoslovansko, in sicer v dan 1. septembra. Gosp. Ivan Hribar je poslal v Prago pismo, v katerem pravi: „Nam je zlasti do tega, da bi 20 inteligentnih slovenskih kmetov odšlo v Prago s pomočjo nabranega denarja, da bi se tam navdušili za sveto slovansko stvar in pred vsem, da bi zvedeli, kaj more narod, ki se zaveda svoje veljave, storiti s svojo silo. Naj bi se ta misel uresničila tudi drugod, da bi sosebno mladi ljudje dobili priliko za ogledanje razstave“.

Društvene vesti.

— Z odlokom 6. t. m. št. 2408 je dovoljen vpis pravil „Vinarskega in sadjarskega društva za Brda s sedežem v Gorici, upisanega drustva z omejeno zavezo“, v vpisnik za pridobilna in gospodarska društva. — Novemu društvu želimo obilo uspehov.

— V septembru priredi baje „Slovansko delavsko podporno društvo“ v Trstu izlet in božjo pot na Sv. Goro. Do Gorice pride s posebnim vlakom. — Prav bi bilo, da bi enako goriško „Slovensko bralno in podporno društvo“ lepó sprejelo svoje brate iz Trsta in jih sprejelo na sv. Gori. — Najbrže bodo s tem v zvezi še druge slavnosti.

— Bralno društvo „Domovina“ v Volčjemgradu vabi k veselici, katero priredi dné 21. julija 1895. na dvorišču gostilne Jožefa Milanča s sledečim sporedom: 1. Nagovor predsednika. 2. „Pozdrav“, pesem. 3. „Hajdukova oporoka“, deklamacija. 4. Gast. Ipavec: „Zvečer“, pesem. 5. „Zmote“, šaloigra s peljem v 3 dejanjih, vzeta iz domačega življenja, spisal J. G. G. Ign. Hladnik: „Tiho, mirni“ — pesem. 7. Igra na harmonij iz „Harmoniumalbum“ Bibl & Stapf. 8. Lisinski: „Plovi, plovi“, 9. „Slovenska zastava“. Vse pesmi peje možki zbor iz Komna. Mej odmori se bode igralo na harmonij in kazalo žive slike z umeteljno razsvetljavo. Začetek ob 5. uri popoludne. Vstopnina k veselici 30 kr. za osebo; sedež 20 kr. — Veselica se bode vršila pri vsakem vremenu.

Iz Sv. Križa. Vsem onim, kateri so pripomogli, da se je veselica „Bralnega društva“ dne 14. t. m. tako povoljno izvršila, izreka se tim potom najtoplejša zahvala in sicer posebej: slavnemu društvu „Edinosti“ v Ajdovščini in slav. županstvu v Sv. Križu za posojeno opravo, gospodu županu F. Terpinu za prostor in opravo; vsim sodelovalkam in sodelovalcem: posebej gospicam Marici Mahorčičevi, Mimici Mravljetovi, Pavli Kumarjevi i. dr. Hvala lepa!

Bralnega društva odbor:
P. Medveščček podpreds.

Razgled po svetu.

Dunaj. — Po glasovanju o celjski postavki, pisal je drž. poslanec dr. Ferjančič v imenu hrvatsko-slovenskega kluba načelniku konservativnega kluba grofu Hohenwartu sledeče pismo: „Ozirajoč se na to, da so mnogi člani kluba konservativcev izrekli željo, naj bi člani hrvatsko-slovenskega kluba v kolikor mogoče tesne odnošaje stopili s klubom konservativcev, je izjavil hrvatsko-slovenski klub v svoji seji od 11. t. m., da za sedaj obdrži svojo samostalnost, da je pa pripravljen stopiti s klubom konservativcev v najtesnejše razmere, uvaževaje, da se je parlamentarni položaj premenil in uvaževaje priznanja vredno držanje kluba konservativcev glede celjske gimnazije. Hrvatsko-slovenski klub izrazil je pri tej priliki nadejo, da se bodo politične razmere takó obrnile, da bode moč članom obeh klubov trajno v zvezi postopati v boju za njim vsem skupna načela“. Hohenwart je odgovoril na to pismo, da klub konservativcev z veseljem pozdravlja sklep hrvatsko-slovenskega kluba, nadejajoč se, da se kmalu združita oba sluba.

O glasovanju radi celjske postavke podajamo tu izvirno poročilo tržaške „Edinosti“: „Glasovalo se je po imenih. Proti so glasovali nemški levičarji, nemški nacijonalci, krščanski socijalisti, katerih jeden del javno pripada nemškim nacijonalcem, in koji so več ali manj vsi taki. Seveda, kjer so nemški levičarji, tam niso smeli manjkati tudi naši Italijančici. Nekoji teh so celó navlašč prihiteli na Dunaj, da oddajo svoj glas proti pravični stvari, in sicer iz tega vzroka, ker imajo Slovenci že vsega preveč. Med njimi je bil tudi gospod banski lord Burgstaller, kakor tudi gosp. Rizzi. Manjkala sta iz Primorja grof F. Coronini z dopustom in prošt Jordan brez dopusta. Ta človek, ki je v zbornici divjak, ki ne pripada nobenemu klubu, ki ni zbran v noben odsek, ki nikdar ne zine nobene besede, vsaj javno, glasuje vedno in brez izjeme za vlado; to pot pa, ko je vlada predlagala pravično stvar za Slovence, ni ga bilo v zbornici.

Za so glasovali vsi Slovenci in Hrvatje (razun Klaića, ki se je bil „spáril“), vsi Čehi razun Eima, ki biva iz zdravstvenih ozirov na Vrbskem jezeru in ki se je bil tudi „spáril“, vsi Poljaki razun dveh ali treh, ki so izostali, par Rusinov (drugi so bolni) in nemški konservativci. Najplemeniteje so v tej stvari postopali Mladočehi“.

Proti dvojezični gimnaziji v Celju je bil v Gradcu v soboto velik shod. Tega shoda so se udeležili državni poslanci dr. Hofmann, Skala, Ludwig, dr. Kokoschinegg in dr. Morre. Predsedoval je graški podžupan dr. Derschatta, ki je pripovedal, kako se je začelo pod grofom Taffejem poslovanjanje v Avstriji in koliko je že trpelo od tistega časa nemško Celje. Prišli so slovenski uradniki, učitelji, odvetniki in poslovenil se je okrožni zastop in osnovala slovenska hranilnica. Hvalil je Celjane, da se takó dobro branijo slovenskih usiljencev, potem pa je opisal nevarnost, ki preti od dvojezične gimnazije. Prišli bodo slovenski profesorji, slovenski učenci in konce bode, da se posloveni ne le gimnazija, temveč vsa celjska občina. Zato ne morejo Nemci privoliti v osnovo dvojezične gimnazije, ko bi bila tudi potrebna, pa ni. Slovenci že imajo dosti gimnazij. Sramota je za Nemce, da je sedem Slovencev več veljalo, kot dvajsetkrat toliko Nemcev. Napadal je nemške konservativce, ki so svojo narodnost zatajili in trdil, da je glasovanje glede Celja najbolje pokazalo, da se s konservativci ni bratiti. Tožil je, da se Nemci premalo zavedajo svoje narodnosti, in zatorej nimajo tistega upliva, kot bi ga morali imeti kot najprvi narod v državi. Potem je priporočal resolucijo, da se pozivljajo vsi nemški poslanci, da glasujejo proti budgetu v tretjem branju in takó preprečijo osnovo celjske gimnazije. Resolucija se je jednoglasno vzprejela. Potem, ko sta govorila še poslanca dr. Hofmann in Ludwig, a deželni poslanec Starkel napadel grofa Wurmbranda, Morre pa ga opravičeval, ter napadel Kaltenegerja, kateri je po njegovem mnenju sedaj politično mutev, in ko so še nekoliko napadali duhovščino in izrekli priznanje poslancem, ki so glasovali proti dvojezični gimnaziji v Celju, so zaključili ta znameniti (!) shod.

Ogerska. — Iz Budimpešte poročajo, da sedanja vlada namerava razpustiti državni zbor za spomlad. Okrajna oblastva so baje že sprejela navode v tem pogledu. Uprašanje pa je, ali bo Banffyjeva vlada na kmilu do spomladi? — Madjarska prevzetnost se kaže v vseh vejah javnega življenja. Proslavljajo svojega Košuta na vse mogoče načine. V mestu Tondi so krstili jedno ulico za Košutovo. Ker neka Romunka ni dovolila, da se na njeni hiši postavi tablica s Košutovim imenom, so jo zatožili radi razžaljenja Košuta in ni dvoma, da jo obsodijo.

Italija. — O izbruhu Vezuva poročajo iz Neapolja: V štirih ognjenih curkih teče lava s stožca navzdol. Curek proti Resini je že uničil dva vinograda. Profesor Palmieri, v obrambo observatorija, je dal zgraditi skalnate zagraje. Največja razpoka v Atrio di Cavallo je izbruhala že tolike lave, da je nastalo veliko žareče jezero mej vrhom „colle del Salvatore“ in vojaškim strediščem. Zraven tega razpoka sta se dvignila dva stožca, ki bruhata rudeče žareče velikanske plinove plamene. Čudna, prej nikdar opazovana prikazen je, da jeden teh stožcev glasno piska, kakor lokomotiva. Tudi Etna bljuje prav krepko in se je odprla nova razpoka na vzhodni strani. Veliko število ptujcev prihaja občudovat to naravno prikazen. — V Italiji imajo letos tudi čudno poletje. Iztočasno, ko je v Cuneo i Piemontu snežilo, v Palermu, na sicilijanskem otoku, pa je bilo 44° C. vročine. — V nedeljo so uzdali v Rimu prvo spominsko ploščo zraven „Porta Pia“, katera spominja na uhod italijanske vojske v Rim. Navzočih je bilo do 50 društev s prapori in veliko občinstva. Ta plošča je predhodna slavnost za dne 20. septembra 1870., to je dneva, ko je italijanska vojska zavzela Rim. Italijanska zbornica je zaključila praznovati omenjeni dan; ker je tudi vlada podpirala ta predlog, smatrati je ta zaključek kot demonstracijo proti papežu. Italijani se zelo motijo, ako mislijo, da s takimi demonstracijami škodujejo sveti stolici, nasprotno s tem pozdigavajo še više prestol, s katerega papež govori svetu, da Italijani spominjajo svet na to, kako so uničili njegovo pravico in kako se s tem učvrščujejo simpatije Evrope in drugih delov sveta za namestnika sv. Petra. Rim ni italijanska prvostolnica, ampak prvostolnica katoličanov. Katoliška stranka v Italiji prihaja zopet na površje in sami liberalci uvidevajo, da postane katoliška stranka v prihodnosti v javnem življenju činitelj, s katerim bode morala računiti tudi vlada. Občinska zastopstva padajo po vrsti v roke klerikalcev, a ti zastopi niso kmečki, ampak velikih mest, kakor Rima, Torina, Brescie, Bolonje, Modene, Ženove itd. V rimskem zastopu je od 80 zastopnikov 35 čisto „vatikanskih“ (privržencev papeža), a večina takó katoliška, da se liberalci boje, da bi mogla ista preprečiti sredstva, ki so potrebna za 25-letno proslavo zavzetja Rima, katero hočejo prosiaviti rimski liberalci dne 20. septembra t. l. Slava Italijanov je na kraju brezna v sami Italiji!

Francija. — Francoska zbornica je zaključena, kajti dne 28. t. m. pričnó volitve v glavne svéte. — Dne 14. t. m. proslavili so narodni praznik, ali spomin na prvo francosko revolucijo. Mir ni bil kaljen nikjer.

Nemčija. — List „Alldeutsche Blätter“ je zopet sprožil misel, naj bi se severno morje imenovalo nemško morje in se sklicuje na to, da so že pred leti angleški zemljevidi, znanstvene knjige in celo Romani imeli severno morje zaznamovano kot „German ocean“. Ker so obali severnega morja zares samo germanske dežele, bi bilo po mislih pisatelja opravičeno, če se to morje imenuje „nemško morje“. Za to ime se je pisatelj že potezal pred 10 leti, kakor pripoveduje, a takrat je njegova misel padla v koš.

Anglija. — Volitve v angleško zbornico so že pričele. Doslej so večinoma izvoljeni pristaši nove Salisburyjeve vlade. Volitve končajo v kmečkih občinah 27. t. m. Angleška dolnja zbornica šteje 670 poslancev, ki so takó-le razdeljeni: Anglija 465, Wales 30, Škotska 72, Irska 103. Leta 1892. je bilo 6,161.456 volilcev v vseh teh državah, in sicer v Angliji 4,810.237, v Škotski 606.403, v Irski 744.616. Letos je število volilcev zraslo na 6,332.454, ali za 16%. Povprečno zastopa jeden poslanec 59.000 prebivalcev ali 9500 volilcev. Sam London voli 62 poslancev; 24 mest ima pravico voliti po 2 poslanca, istotako vseučilišča v Oxfordu, Cambridgu in Dublinu. Ostali okraji in vseučilišče v Londonu volijo po 1 poslanca. Način volitve je zelo zanimiv. Najdalje četrti dan po tem, ko je prispel v okraj kralj. dopis za volitev, morajo se priznaniti kandidatje pri predsedniku volilnega poverjenstva in sicer od 12. do 1. ure v njegovem uradu. Kandidata naznanjata dva volilca pismeno in osem ustno. Le takó priznanjeni kandidatje morejo biti izvoljeni. Ako se do jedne ure ne priznani več nego samo jeden kandidat, tedaj predsednik nemudoma proglasi izvoljenim tega jedinega kandidata in se v tem okraju dalje ne voli. Imena kandidatov so tiskana na posebnih listkih. Stranke ne izdajajo takih listkov. Volilna dvorana je odprta od 8. ure zjutraj do 8. zvečer. Vsak volilec pove svojo ime brez izkaznice in ako se nahaja njegovo ime v volilni listini, tedaj mu vroči predsednik tiskan listek s kandidati. Volilec s križcem zaznamva za imenom onega kandidata, katerega voli, ter glasovnico zavije in vrže v žaro (posodo za glasovnice). Ko je končano glasovanje, zapečatijo žaro in prenesejo v posebno sobo, v kateri drugega dne štejejo glasove. Izid volitve oglasi predsednik raz okno. Kdor dobi največ glasov, ta je izvoljen. Ozjih volitev ne poznajo.

Razgled po slovanskem svetu.

Apostolski poverjenik za zjedinjenje rimske in vshodne cerkve. — Po ljubljanskem „Slovencu“ prinaša tudi „Obzor“ vest, da je imenoval papež Leon XIII. sarajevskega nadškofa Stadlerja „apostolskim poverjenikom za zjedinjenje rimske in vzhodne cerkve“. Kot takemu je dovoljeno Stadlerju reševati vsa uprašanja, ki se tikajo tega uprašanja. Na ta način nameruje baje sv. Oče usredotočiti vso propagando in zbuditi na vzhodu večje zaupanje. — Dal Bog svoj blagoslov plemenitemu prizadevanju sv. Očeta Leona XIII.! Ali pri tej priliki ne smemo pozabiti, da je pravi apostol te ideje že veliko let prejasni vladika Strossmayer, ki je moral požreti marsikako grenko vsled peklenskih spletk madjarskih židov in protestantov. Ali izustil je krilate besede: „Moja vest je čista!“, — ki ostanejo zgodovinsko slavne in res je ostal do danes v največjem čislu pri sv. Očetu in pred vsem pravim katoliškim svetom. Koliko obrekovanja morajo še dandanes pretrpeti vsi tisti, ki se potezajo za zjedinjenje obeh cerkva, je pač znano vsem. Ali Bog nas ne zapusti, in uverjeni smo, da blagoslovi plemenito delo sv. Očeta, Strossmayerja in Stadlerja! V tem znamenju zmaga Slovanstvo svoje sovražnike!

Češka. — Začetkom meseca avgusta pričnejo izdavati monumentalno delo o narodopisni razstavi, pri katerem bodo sodelovali osrednji odbori vseh oddelkov razstave. Vodijo delo: dr. Niederle, St. Suchard in F. A. Šubert; I. Otto bode založnik dela. — Dne 6. t. m. so po raznih krajih na Češkem slavili spomin Jana Husa, kateri ima spomenik v Pragi na Žofijskem otoku. Društvo za Husov spomenik je sklenilo, naj se postavi isti na Václavskem trgu ali bolje naměsti (krasni, široki ulici, kjer je v ozadju novi češki muzéj.) — Zakon, ki ga je sklenil lani moravski dež. zbor o uvedenju drugega dež. jezika kot obveznega predmeta na dež. realkah, je dobil najvišje potrjenje.

Dalmacija. — Pri občinskih volitvah v Vrliki izvoljeni so pristaši srbske stranke v vseh treh razredih, ker so se odstranili volilci hrvaške stranke, opazivši, da se volitev ni vršila zakonito. — Dubrovniški Srbi so želeli, da bi prišlo v Dubrovnik srbsko glediško društvo iz Novega Sada in dalo več predstav. Kakor poroča „Srpski list“, novosadsko društvo ne more ustreči želji, ker bi bilo preveliko potnih stroškov, a ni gotovosti, da bi se v Dubrovniku izplačalo potovanje. Vsled tega predlaga omenjeni list, naj bi isto društvo prirejalo predstave tudi po drugih mestih v Dalmaciji, da si takó pokrije stroške. — „Jedinstvu“ brzojavljajo z Dunaja, da je sprejel železniški odbor predlog o novi dalmatinski železnici, ki bi vezala Split z Aržano, Aržano z Bugojno in Jajce-Priedor v Bosni. Istočasno pozivlje vlado, naj predloži zakonsko osnovo najkasneje pri jesenskem državnozborskem zasedanju. Poslanci vseh strank, posebno Čehi in Poljaki, so gorko zagovarjali predlog. Ako bi se zgradila ta železnica, zvezala bi se Dalmacija z Bosno, vzhodom in z monarhijo.

Hrvaška. — V sredo so otvorili v Zagrebu Starčevičev dom v navzočnosti odposlancev stranke prava iz vseh mest kra-